

's zaterdags van 9.00 tot 12.00 uur. De toegang is gratis. Er is een goed gedocumenteerde catalogus verkrijgbaar.

In het kader van de tentoonstelling zullen enkele lezingen worden gehouden, waarover in de plaatse-lijke pers nog nadere mededelingen volgen.

In het kader van de tentoonstelling „Van gasthuis-bed tot verzorgingsflat”, zullen op enkele donderdagavonden in de studiezaal van het Gemeentelijk Archief, Alexander Numankade 199, de volgende lezingen worden gehouden:

20 februari: „Voor God en de regenten”, bejaardenhuisvesting in vroeger tijd, door A. Graafhuis, adjunct gemeentearchivaris.

6 maart: „De bejaarde is een zelfstandig mens”, door B. M. van Rij, arts, hoofd van de afdeling geriatrie van de G.G. en G.D.

20 maart: „Geborgen of opgeborgen”, door L. J. Terlien, directeur van het verzorgingstehuis Titus Brandsma.

3 april: „Niemand woont alleen”, door W. A. H. W. M. Janssen, directeur van de Gem. Bouw- en Woningdienst.

Aanvang steeds om 20.00 uur.

Utrechtse klokkenmakers (2)

David Granot (ook wel Granat, Grenat of Grenard geschreven) stamde vermoedelijk van een uit Frankrijk herkomstige familie van uurwerkmakers. De vader, Daniel Grenard, trad op 4 mei 1698 in de Dom in het huwelijk met Geertruy van Bree. Hij woonde toen aan de Voorstraat. Eerst in 1713 werd hij als „oorlogiemaker” lid van het Smedengilde met de aantekening „heeft op hand gegeven drie gulden hoewel hij geen burgenrecht en heeft”¹⁾.

Wat zijn vermoedelijke afkomst uit Frankrijk betreft verdient het opmerking, dat bij zijn huwelijk in 1698 o.a. als getuige optrad „Joffrou Pinassou, nicht des bruidegoms”, die in hetzelfde jaar (7 nov. 1698) in de Waalse kerk als „Anna Pinasseau” huwde met David Marmié. Voorts liet de moeder van de bruidegom - zeer waarschijnlijk de op 11 december 1721 aan de Voorstraat overleden „Judith Legrand wede van Daniel Granat” - weten, dat zij haar zoon „aan zijn liberteit laat”. Wijders is het opmerkelijk, dat vier van zijn kinderen in de Waalse kerk werden gedoopt en dat daarbij als doopheffer of -hefster optraden o.a. Nicolas de Quesne, Judith le Grand veuve Daniel Grenat,

Maria de la Falle, Jean le Grand, Rachel Montier en Henriette Courcelles. En ten slotte, dat zijn jongste zoon Pieter - over wie hierna meer - in 1744 huwde met Catharina du Croy (ook Ducroy). Al deze Frans klinkende namen nu in aanmerking genomen lijkt het zeer aannemelijk, dat de herkomst van de familie Grenat in Frankrijk gezocht moet worden. Is deze onderstelling juist dan is het vrijwel zeker, dat deze familie tot de groep Franse vluchtelingen behoorde, die na de herroeping van het Edict van Nantes (1685) naar Nederland uitweken en die volgens prof. Zumthor „het oude horlogemakersambacht in de Nederlanden tot een ware industrie verhieven en de grondslag legden voor de latere instrumenten-fabricage”²⁾.

Over Daniel's werk is niets vermeld gevonden. Hij overleed op 29 januari 1743 aan de Voorstraat en werd in de Jacobikerk begraven.

Weinig succes

Veel succes in zaken schijnt hij evenwel niet te hebben gehad. Want niet alleen liet hij bij zijn overlijden een huurschuld achter van f 195,—³⁾, maar ook kan dit worden afgeleid uit een door zijn gezamenlijke kinderen (twee zonen en vier dochters) twee maanden na zijn dood gepasseerde notariële akte, waarbij drie van hen na rijp beraad te kennen gaven de door hun ouders nagelaten boedel „te repudieren en zich int bestier of genot derzelve niet in te laten”. De drie overige comparanten - onder wie zijn beide zonen David en Pieter - verklaarden zich daarop bereid tegen overdracht aan hen van „alle de meubilen, contante penningen, horologien, actien en crediten des boedels nietwes uytgezonderd” de door hun ouders nagelaten schulden over te nemen⁴⁾.

Daniel's oudste zoon, David Grenat, over wie inlichtingen werden gevraagd, werd 13 juni 1706 als David Nicolaus in de Jacobikerk gedoopt. Hij was een leerling van zijn vader en werd op 16 september 1743 in het Smedengilde „verheervaert” als horlogemaker⁵⁾. Op 6 oktober 1746 trad hij in de Dom in het huwelijk met Gijsberta de Goyer. Verder is van hem nog bekend, dat hij in 1746 en 1752 leerjongens in dienst nam en dat hij in 1753 „voor 't verswijgen van een leerknegt” door het gilde werd beboet met f 6,— en 6 stuivers⁶⁾. Uit het verzwijgen van zo'n klein bedrag voor een leerling (f 1,— en 10 stuivers) zou men kunnen opmaken, dat ook hij nogal onfortuinlijk gewerkt heeft. Voorts doet de inschrijving van het overlijden op 24 september 1770 van zijn echtgenote als „Gijsberta de Goyer huisvrouw van N. N. Grenat op 't Geertenkerkhof verder onbekent” vermoeden dat hij van zijn vrouw gescheiden leefde.

Naar de inschrijving van zijn verscheiden is in de Utrechtse overlijdensregister tevergeefs gezocht.

Daniël's tweede zoon, Pieter Grenat, werd 22 april 1715 in de Waalse kerk gedoopt. Ook hij ontving zijn eerste onderricht in het uurwerkmakersambacht van zijn vader. Hij huwde op 25 mei 1744 in de Jacobikerk met Catharina Ducroy en won vervolgens op 10 december 1745 als „orlogiemaker“ het gilde der Smeden⁷⁾.

Tegenslag

Hij heeft zonder twijfel met veel tegenslag te kampen gehad. Van zijn talrijk kroost - ik vond tien kinderen van hem vermeld - stierven er niet minder dan negen op jeugdige leeftijd. Maar ook in zakelijk opzicht ging het niet naar wens. Woonde hij aanvankelijk enige jaren als zelfstandig horlogiemaker aan de Zadelstraat⁸⁾, uit de doopakten van zijn kinderen kan worden opgemaakt, dat hij zich al spoedig genoodzaakt zag naar het Zakkendragerssteegje te verhuizen. Via het (onbekende) Robijnspoortje kwam hij ten slotte terecht in het Drakenburgsteegje.

Hij overleed in zeer behoeftige omstandigheden op 14 juli 1763, nalatende zijn vrouw en een onmondige dochter en werd gratis in de Buurkerk begraven. Zijn 17-jarige dochter werd in verband met haar „doplorabele en armoedige staat“ op verzoek van haar „naaste vrienden“ op 29 augustus 1763

in het Stadskinderhuis opgenomen⁹⁾. Van zijn weduwe is na 1763 geen spoor meer te ontdekken. (Slot)

G. Brinkhuis

¹⁾ Rek. v. h. Smedengilde. 1712/13.

²⁾ Paul Zumthor, *Het dagelijks leven in de gouden eeuw. Dl. II, blz. 94* (Prisma-boeken 1962).

³⁾ Notaris Wern. v. Vloten. 8 mei 1744 nr. 119.

⁴⁾ Notaris Jurriaan van Lanckom. 26 maart 1743 nr. 76.

⁵⁾ Rek. v. h. Smedengilde. 1743/44. Van „verheergewaden“, hetgeen inhield dat de oudste zoon van een overleden gildebroeder voor een klein bedrag het gilde van zijn vader kon winnen. Vgl. Muller, *Schetsen uit de middeleeuwen. Dl. I* (Amsterdam 1900), blz. 125.

⁶⁾ *Idem* 1746/47, 1752/53 en 1753/54.

⁷⁾ *Idem* 1745/46.

⁸⁾ *Manuaal v. d. Liberale gifte. 1748. Wijk Zwarte knechten nr. 63.*

⁹⁾ *Rekesten aan de Vroedschap houdende verzoeken om opname van kinderen in het Ambachtskinderhuis. (Cat. Arch. der stad. 2e afd. nr. 1857).*

In het Maandblad van januari wijdde de heer Brinkhuis een artikel aan de Utrechtse klokkemaker J. Langerak.

UTRECHTS ONBESTORVEN VERLEDEN VII

Er hing de juiste sfeer voor jonge mensen die iets met elkaar hadden te bespreken. Het was een toevluchtsoord voor de door het winkelen vermoed zijnde dames om even bij te komen met 'n kop koffie en een plakje cake. En zakenmensen kwamen er binnen voor besprekingen. Door het geroezemoes van stemmen, het zachte gerinkel van serviesgoed en een mengeling van restaurant-

Ruteck's restaurant

geuren, was het er altijd gezellig. Deze gezelligheid werd 's middags en 's avonds nog verhoogd door een optredend orkestje, dat zijn violen liet klagen en juichen in samenwerking met de andere strijk-, tokkel- en blaasinstrumenten en niet te vergeten de zangeres. Nu is een orkest niet alleen iets om naar te luisteren; het is eveneens iets om naar te kijken want het oog wil ook wel wat hebben heeft wijlen Godfried Bomans eens zeer juist opgemerkt.

De musici waren dan ook altijd gekleed in smoking

of in een smaakvol uniform. De zangeres droeg 'n japon die daarbij aansloot.

Hoe geheel anders is dit bij de tegenwoordige amusementsorkestjes waarvan de musici gekleed in borstrok en pyjamabroek zo'n hels geraas produceren, dat de zangeres daar niet bovenuit kan komen en om toch te laten zien dat zij een werkzaam aandeel in 't geheel heeft maar wat staat te dribbelen.

't Is dan ook geen wonder dat de werkende jongeren de huidige cultuur duf en saai vinden, zoals een onderzoek door een Noord-Hollandse projectgroep aan het licht heeft gebracht.

De belangstelling voor de optredende orkestjes was altijd groot in Ruteck's restaurant aan de Potterstraat. Daar werd niet alleen goede verstrooiingsmuziek ten gehore gebracht, maar bovendien was de prijszetting van de verkrijgbare consumptie aantrekkelijk ook voor heel veel werkende jongeren. Door de sluiting op 31 januari 1965 van dit restaurant ging als 't ware tevens een soort cultureel centrum voor Utrecht verloren.

W. F. van Schaverbeke